

V Ljubljani, v četrtek, dne 10. oktobra 1912.

Naročnina za Avstroogrsko: 1/4 leta K 2.— 1/2 leta K 4.— celo leto K 8.— za inozemstvo: " " 2 50 " " 5.— " " 10.—		Uredištvo in upravništvo: Frančiškanska ulica šte. 12. Naročnina za Ameriko znaš. celoletno 3 dolarje.	Oglasnina za 6 krat deljeno petitno vrsto enkrat 20 vin. — Pri več- kratnih objavah primeren popust.
Leto II.	Posamezna številka 18 vinarjev.	Na naročila brez denarja se ne ozira.	Naročnina za dijake in vojake 6 kron. Štev. 41.

Vsak naročnik dobi letos jeseni brezplačno in poštne prosto ilustrovan koledar za l. 1913. Za vsak pol leta plačane naročnine pa ima vsak naročnik pravico do ene slike Prešerna, Jurčiča, Gregorčiča ali Aškerca, če plača 40 vin. za ovoj in poštino.

Vojna na Balkanu je izbruhnila.

Mobilizacija na Bulgarskem: 1. Državni zbor (sobranje), kjer so poslanci soglasno in z velikim navdušenjem sklenili mobilizacijo. 2. General Nikolajev, bulgarski vojni minister. 3. Preoblečeni rezervisti pričakujejo pred vojašnico nadzorjuočega častnika. 4. Turški vojni minister Nasim paša.

Po posebnih fotografijah iz Sofije.

DR. VELIMIR DEZELIČ:

V službi kalifa.

Zgodovinski roman iz časov hrvatske telesne straže v Španiji. Z dovoljenjem pisateljevim prevel Stargorski.

— Ne bo! Ali gotovo boš pil z veseljem, ako prinese vino ona, ki je prej pevala.

— Fatima?

— Da, Fatima.

Arabec zaploska trikrat z rokami.

Na ta znak se odgrne zavesa in v sobo stopi Fatima in njene velike, modre oči se uprejo v Strezinjo.

Strezinja se ni mogel zdržati, da bi ne vzkliknil:

— Fatima!

In ona se mu je nasmehnila, da so se razblesteli biserni zobje ter pobesila oči na krasno oblikovane bele prsi, ki so valovile pod rdečim svilenim suknjičem, kakor bi hotele ga razdreti.

— Vzemi vrč in ga napolni z vinom — ukaže gospodar.

Lahko, kakor sapica, v nežnih svilenih čevljičkih je stopila Fatima k mizici in vzela vrč ter zginila za zavesami.

— Ali je lepa? Ali ni roža iz Šerasa — vpraša Arabec.

— Nikdar še nisem videl lepše — odvrne Strezinja, kakor v polusnu.

V tem se je Fatima zopet vrnila in postavila vrč z vinom na prejšnje mesto. Nato je hotela oditi, ali gospodar jo ustavi.

— Fatima, temu gospodu je tvoja pesem zelo ugajala. Pravi, da poješ, kakor vila njegove domovine.

Deklica, zardi, a ne reče ničesar, nego hvaležno pogleda mladega viteza.

On pa reče ves zmeden:

— Da ... tvoj gospodar, krasna Fatima, govori resnico. Nikdar še nisem slišal lepše pesmi iz lepših ust.

A Fatima ne odgovori niti besedice, nego obstane, kakor prikovana. Samo ena misel ji je prešinjala glavo: To je mladeč, kakršnega še nisem videla.

Nato se zdrzne in zgine za zaveso.

Strezinja se je razžalostil, ker mu je tako naglo zginila in vzklikne za njo:

— Tudi solnce se skriva za oblake, kakor si se skrila ti za zaveso. Ali izza oblakov vzide zopet sijajnejše. Ali hočeš tudi ti, kakor solnce, krasna Fatima, mi zopet zasijati pred mojimi očmi?

Njegov zvonki, navdušen glas je trepetal v prsih Fatime.

Gospodar pa reče:

— Ona je lepa, kakor sveži masleni kruh, samo pazi, da je ne vzljubiš, zakaj ljubezen je sladka, a v nji je mnogo grenkega.

— Ne vem, kaj je ljubezen in nikdar nisem mislil o tem — odvrne Strezinja. Mene je bolj zanimalo metanje kopja in streljanje s pušicami, nego gledanje lepih lic naših krasotic.

— In nobena te ni omamila?

— Nobena!

— Tedaj si ti eden izmed redkih mladcev, ki še v tvoji dobi niso okusili ljubezni.

— Ali je to sramota?

— Tega nisem rekel. A čudno je, da nisi delal, kakor delajo drugi mladci tvoje starosti. Ali so pri vas na Hrvatskem drugačni ljudje, kot pa pri nas? Ali ne sede pri vas možje v svetlo-rdečih in rmenih haljah na divanih poslušaje, ljubavne pesmi deklet in gledajo igre odbranih veselih suženj? Ali je mogoče, da ste tako ledene krvi, da vam pogled deklet ne vzvalovi krvi po žilah?

— Ne čudi se. Pisano je: „Videl sem na gori Sionski jagnje in okrog njega sto-

štiriinštirideset tisočev; in pevali so novo pesem in nikdo ni mogel pevati te pesmi, nego samo onih stoštiriinštirideset tisočev, ki so bili odkupljeni. To so oni, ki se niso onečastili z ženami, zakaj oni so nedolžni. Oni spremljajo jagnje, kamor ide.“

Strezinja je citiral te besede, kakor jih je slišal od svečenika glagoljaša Dragiša. Prišle so mu na pamet, ali ni jih izrekel navdušeno in z zanosom, kakor navadno, ko se ga je polasčala skušnjava, nego z nekakim malodušjem.

To je Arabec opazil in djal:

— Misliš, da naš koran nima takih besed, ki se lepo citajo in poslušajo. Najdejo se tudi ljudje, ki se tega strogo drže, ali to so staroverci, ljudje, ki pravzaprav ne spadajo med nas. Lepe so odredbe o svetosti zakona, o zvestobi napram ženam pri vas in pri nas. Ali oprostite mi, ako dvomim o čistosti Hrvatov? Pri nas v Kordovi sije preveč zvezd v čarobnem plašču noči, preveč je bisernega cvetja, rož, ki

„V službi kalifa“: Fatima.

duhte z vonjem opojnosti, preveč je oči, ki te gledajo hrepenče, preveč je koralnih usten, ki so žejne poljubov. ... Mladeč, ako hočeš, da se ravnaš po svojih nazorih, bi ne smel prestopiti tega mesta. In ako hočeš, da spremljaš, kakor si rekel, jagnje, skoči na noge junaške, beži pred mestna vrata, stres praš s sandalov in beži ter se niti ne ozri na to mesto.

— Neki naš svetnik je djal: „Pogled na ženo je strupena pušica, ki rani srce; on je kakor iskra, ki pade v slamo, in če se takoj ne odstrani, zapali strašen ogenj.“

— Da, resnico si povedal — se nasmehne trpko Arabec, a tega Strezinja ni opazil. — Zato te opozarjam, čuvaj se žensk. Ogibaj se posebno hiš trgovcev s sužnji. Ogibaj se zbirališč odličnega islamskega sveta. Tam se mladi, bogati ljudje zabavajo z deklicami in prebijejo svoje dneve v šali in igri, petjem in plesom. Sužnje so tam, druga lepša od druge in če prideš tja, si izgubljen. Ako te zagleda katera, pogleda te zaljubljeno, mahne ti z ročico in tvoje srce poskoči v prsih. Pevala ti bo in ponudila vrč opojne pijače, pila s teboj, ter ti ovila gole, polne roke okrog vratu. In tvoje oči bodo gledale omamljene na bela ramena in ulovi te, kakor bedasto ribico, v svojo mrežo.

— Nikdar — vzklikne Strezinja. — Čuval se bom. Na, tega bi še mi trebalo, da me omami taka ženska. To stane mnogo denarja ...

— Lahko si misliš — se nasmehne Arabec. — Mnogi bogataši so prišli na tak način na beraško palico. Za las njene glave ji kupi takov bedak sandale iz Kanboje, prstane in nakite z dragulji, za mali odrezek njenih nohtov ji plača s svileni obleko in plaščem iz Naisabura. O, prijatelj, čuvaj se in ne hodi k trgovcem s sužnji. To so ti vrlo nevarni kraji. Sploh pa, kakor sem ti rekel, se ne boš ravnal po svojih nazorih o ženskah. Sedaj se sicer bežiš, a bojim se, da padeš vseeno v mreže žensk.

Strezinji se je nekako čudno dozdevalo, kako njegov gostitelj nekaj časa hvali lepoto žensk in ga nekako hoče premamiti, a nato ga zopet svari.

Ni vedel, kako naj to raztolmači. In v glavo mu je šinila misel, če ne govori Arabec tega zato, ker je ljubošumen na svojo lepo sužnjo Fatimo.

— Ej, ničesar se ne bojim — odvrne Strezinja.

— Kdor se ničesar ne boji, ta ni dovolj oprezen — odvrne Arabec — in kdor ni dovolj oprezen, navadno vedno pade.

Ne boj se za me — reče Strezinja. — Vem, kaj mi je storiti. Oborožim se z orožjem, ki mi ga nikdo ne stre. Ko mi bo katera onih krasotic, o katerih mi govoriš, vrgla trnek, bom mislil na oazo, na kateri cvete palma prave ljubezni; ko me obsije kateri žarki pogled, spomnim se solnce, ki sije močnejše; ko zapazim koralne ustne, ki so žejne poljubov, zatisnem oči in zrl bom v duhu rožo, iz katere bom, kakor čebela strd, pil moči mojim mislim. Ko začujem pesmi dekliških grl, zaprem telesno uho in v duhu bom poslušal rajsko, doslej še neslišano pesem, in močan bom.

Strezinja je govoril vedno glasneje. Domisljal si je, da ga čuje lepa Fatima v drugi sobi in v resnici, ni se motil. Trenutek zatem se je začela zopet njena pesem: Dragi moj je kakor cedra libanonska, ki je ne streta burja in vihar. Viharji buče, gromi grme, strele švigajo, a on stoji neustrašljiv. Na njegovem čelu je pisano moje ime in njegova usta šepetajo tajinstvene besede ljubezni. Kakor gazela, drhti moje telo, glas ljubezni z lahkoto prodre do srca mlade deklice. Vrata mojih nad so odprta in čakajo, da pride skozi nje luč njegovega duha ...

Arabec je dobro razumel Strezinjo in Fatimo in se neprestano smehljaj ...

— Ribica se je ujela — je zašepetal sam pri sebi, ko je naposled Strezinja, nekoliko vinjen stopil iz njegove hiše, ter obljubil, da se hoče skoraj, če mogoče že jutri, zopet vrniti pod njegov gostoljubni krov.

VII.

Quadalquivir je blestel v odsevu luninem, ko je stopal ob njem Strezinja. Mesčina je trepetala v vodi in se poigravala v valovju. Vsa Kordova je izgledala v nočni razsvetljavi svojih tisočerihi hiš, stoječih med cipresami in palmami nekako tajinstveno.

Strezinja poln občutkov, je hitel, da pride čim prej do alkazarja, svojega stanovanja. Ni še bilo pozno in zato so še bile ulice polne ljudi, ki so se vračali s svojih dnevnih poslov domov.

Oster in sveži zrak je hladil plamteče lice hrvatskega mladca.

— Kaj poreče Wadha el Ameri, da me tako dolgo ni? Djal je, da me bo čakal z večerjo, a jaz sem se tako zakasnil. Niti sam ne vem, kako je potekel čas, — se je spraševal Strezinja po potu.

Ali takoj je imel odgovor. Lepa Fatima je zakrivila to. In spoznal je, da se je v njem in Fatimi vzbudilo nekaj, nekaj nerazumljivega, to, kar ljudje imenujejo ljubezen.

Roman „V burji in viharju“ nadaljujemo v prihodnji številki.

Opozorjamo na listnico uredništva.

Našim čitateljem.

Da omogočimo novim naročnikom, da dobe cela romana „V burji in viharju“ ter „V službi kalifa“, oddajamo posebne ponatise in sicer romana „V burji in viharju“, kar ga je izšlo od 1. januarja 1912 do 1. julija za 1 K, in od 1. julija do 1. oktobra za 80 vin; romana „V službi kalifa“ pa od 1. julija 1912 do 1. oktobra za 70 vin. Novi naročniki lahko torej dobe za 2-50 K ponatise obeh letos dosedaj priobčenih romanov.

Vabilo na naročbo.

„Slovenski Ilustrovani Tednik“ je edini slovenski list te vrste; naročite se nanj in razširjajte ga!

„Slovenski Ilustrovani Tednik“ stane
za Avstro-Ogrsko 8.—K 3.—dol. 10.—K
polletno 4.—K 1-50 dol. 5.—K
četrtletno 2.—K 0-75 dol. 2-50 K
mesečno 0-70 K 0-25 dol. 0-90 K

Za dijake in vojake v Avstro-Ogrskem za celo leto 6 K, pol leta 3 K, četrt leta 1-50 K, mesečno pa 50 vinarjev.

Vsak naročnik dobi letos jeseni brezplačno in poštne prosto ilustrovan koledar za l. 1913. Za vsak pol leta plačane naročnine pa ima vsak naročnik pravico do ene slike Prešerna, Jurčiča, Gregorčiča ali Aškercja, če plača 40 vin. za ovoj in poštino.

Vojna nevarnost na Balkanu. (Pregled dosedanjih dogodkov.) Sto in stoletja so zdihovali naši bratje Srbi in Bulgari pod turškim jarmom. Ščasoma so se osvobodili Srbi, ter si ustanovili svojo državo in istotako Bulgari, a mnogo njihovih rojakov, ki prebivajo v Stari Srbiji, Makedoniji, Sandžaku itd. je še ostalo do današnjega dne pod turško oblastjo. Ker so Turki vedno okrutno gospodarili, niso poznali ni pravice, ni usmiljenja, so se že večkrat skušali teptani narodi osvoboditi oz. doseči, da se izvedejo reforme, t. j. upelje samouprava in enakopravnost za vse veroizpovedanja in narodnosti. Turki so prisiljeni od vevlasti sicer že večkrat obljubili zboljšati razmere, a držali niso nikdar svoje besede. Ker pa turške čete ne le da strahujejo kristjane na turškem

ozemlju temveč napadajo celo ozemlje samostojnih držav Srbije, Bulgarije, Črne gore in Grške, so sklenile te v svojo obrambo in v osvobodjenje še podjarmljenih bratov „Balkansko Zvezo“ ter so se zedinili na sledeče točke: 1. Če napade Turčija eno izmed balkanskih držav, je to povod, da nastopijo tudi druge države proti Turčiji. 2. Makedonija naj dobi svojega lastnega gubernatorja in lastno voj-

sebno pogodbo, da se bodo medsebojno podpirali zoper Turčijo in vodja Albancev Isa Boljetinac, ki je sicer sam musliman (turške vere) je poslal v Srbijo dva svoja sina kot poroka, da bodo Albanci držali pogodbo. Tudi Albanci turške vere so se že naveličali verolomnih Turkov, ki ne izpolnijo nobene svoje obljube.

Če izbruhne vojska, bo to v resnici sveta narodna vojska, od ljudstva

Turške grozovitosti na Balkanu: Transport bulgarskih in srbskih vstašev iz Salonika v Malo Azijo. Po posebni fotografiji za Slov. Ilustr. Tednik.

sko. 3. Epirus naj pripade v varstvo Grške. 4. Stara Srbija pa v varstvo Srbije. 5. Bulgarska prevzame varstvo Makedonije. 6. Vse štiri države „Balkanske zveze“ zahtevajo, da se nemudoma izvede člen 23 „Berolinske pogodbe“ glede Makedonije. 7. Če Turčija ne sprejme takoj teh pogojev, napovedo balkanske države Turčiji takoj vojno. Glede gubernatorja za Makedonijo, oziroma kristjanske dele Turčije, se zahteva, da se imenuje za gubernatorja kristjan, ki ni turški podanik in ki ga predlagajo velesile, imenuje ga pa sultan.

Vse balkanske države so se pričele z mrzlično naglostjo pripravljati na vojno ter so mobilizirale vse svoje vojaštvo.

Zoper Turčijo niso samo vse balkanske države temveč celo tudi vse balkanske narodnosti — ne izvemši Albancev, ki so bili doslej najmočnejša opora Turčije. — Albanci in Srbi so sklenili po-

proglasila, vojevana v svetem navdušenju za narodne pravice in svobodo in za narodno bodočnost balkanskih Slovanov. Vse ljudstvo zahteva v Srbiji, Črni gori in na Bulgarskem vojno in če bi danes vlade poslale vojaštvo domov, izbruhne gotovo revolucija, kajti sovraštvo in gnev do zatiralcev Turkov sta prikipela do roba kupe in če Turška ne uvede avtonomije (samouprave) za krščanske pokrajine bulgarsko Makedonijo, srbsko Staro Srbijo, Sandžak in skadrski okoliš ter grški Epirus pride gotovo do krvave vojske.

Dne 1. t. m. je bila na Srbskem proglašena splošna mobilizacija. Kraljev ukaz so brzojavno sporočili vsem občinam po vsej Srbiji. Pozno ponoči so dobili župani brzojave ter so takoj sklicali vaščane. Sredi noči so zazvonili po vsej Srbiji zvonovi in pokali so topiči. Vse je hitelo k županu, ki je razglasil kraljev ukaz. Nikjer ni bilo strahu, povsod velikansko navdušenje in vsi so vzkliknili: „Kralj nas kliče, domovina je v nevarnosti!“ — Bratje, na vojno proti Turkom!“ Po noči so se fantje in možje pripravili in zjutraj ob svitu so že korakale brezštevne čete proti Belgradu. Veličastno je bilo njih petje „Bože pravde“.

Srbski rezervisti se zglašujejo vojaški oblasti na dirkališču pri Belgradu. Dne 1. t. m. jih je bilo tam več tisoč, kar nankrat prileti med nje velik zajec. Vsi kmetje so bili pokonci, češ da pomenja zlo, ako zajca ne vjamejo živega in pričel se je lov. Kmalu so ga ujeli ter veseli vsklikali, kakor temu zajcu, tako se bo zgodilo Turkom v vojni.

Tudi Črna gora je proglasila 1. t. m. mobilizacijo in kraljev ukaz ne zapoveduje le, da morajo takoj v armado stopiti vojaški obvezanci temveč, da mora vsaki dati vse kar ima in kar more vojski služiti. Kar se bo narodu tako odvzelo bo država plačala. Obenem se je razglasilo vojno stanje in uvedel preki sod. Isto tako je na Bulgarskem in Srbskem.

Na črnogorski meji se vrše ne-prestani boji, slišati je grmenje topov. Dne 3. t. m. je napadlo turško vojaštvo en del črnogorske obmejne brigade baš ko je vojaštvo v mraku postavljalo šotore. Turki so Črnogorce zavratno napadli, jih

Mobilizacija na Srbskem: Srbski rezervisti zapuščajo rodno vas ter se poslavljajo od svojcev. Po posebni skici.

obkolili in vnel se je ljut boj. 100 Črno-gorcev je padlo, drugim se je posrečilo uiti.

Srbija je ustavila ves osebni in tovarni promet na železnicah ter vozijo vsi vlaki vojaštvo. Vsi vagoni so nabito polni vojaštva, ki mora kar stati. Za transport vojaštva porabljajo tovarne in osebne vozove, da celo vozove II. in I. razreda, jedilne in spalne vozove ekspresnih vlakov.

Mobilizacija na Srbskem: Srbska artilerija odhaja na mejo. Po posebni fotografiji za Slov. Ilustrovani Tednik,

Pet Turkov se je preoblekle v cigansko obleko in so poskusili z bombami razstreliti smodnišnico v Obličevu na Srbskem. Srbi so jih ujeli in na mestu ubili, voditelja pa, ki je neki turški major, so oddali vojnemu sodišču.

Srbski prestolonaslednik Aleksander prevzame vrhovno vodstvo srbske armade in se je 5. t. m. že odpeljal na mejo. Srbski kralj Peter vsak dan inšpicira vojaštvo, ki se pripravlja na odhod. Navzočnost kralja in njegova izredna skrb vojaštvo silno navdušuje.

Bulgarsko sobranje je v svoji drugi seji dne 6. t. m. sprejelo resolucijo, v kateri se izrekajo bratske simpatije parlamentom v Belgradu, Atenah in na Cetinju. Mobilizacijski ukaz so vse stranke — tudi opozicijske — z velikim navdušenjem odobravale, zoper je govoril edino le soc. demokrat Kapisov, kar je pa povzročilo silno razburjenje in so ga malo-dane ven vrgli. Nato je bil zakon o mobilizaciji z velikanskim navdušenjem soglasno sprejet.

Turška vlada je zadržala 4. t. m. v pristanišču v Carigradu 55 grških in bolgarskih trgovskih ladij, ki so bile obložene z žitom ter so bile namenjene v Nemčijo. Grški poslanik je protestiral pa zaman. Dne 4. t. m. je srbska vojna uprava poklicala pod orožje že tudi vso črno vojsko in ta dan se je oddelek srbske konjenice združil z bulgarsko pri Mustifi Paši.

Turčija je zadržala 29. sept. v Solunu vlak z vojnim materijalom za Srbijo ter ga zaplenila. Nič ni pomagalo, da ga je odločno zahtevala nazaj.

Srbi pa so dobili lepo povračilo. 1. t. m. je došlo v Belgrad iz Zemuna po pomoti 25 vagonov natovorjenih z nekim blagom, ki pa ni bilo označeno. Vagoni so bili iz Francoskega ter so bili namenjeni v Turčijo. Ker so se zdeli ti vozovi Srbom sumljivi, so jih odprli in našli v njih vojni materijal za Turčijo. Srbska vlada je takoj vse zaplenila in sicer so bili 3 vagoni zrakoplovnih aparatov, 4 vagoni zapaljačev za topove, 1 vagon vojaških šatorov in 16 vagonov streliva. S tem je dobila Turčija odplačilo, ker je Srbiji zaplenila vojni materijal v Skoplju.

Rumunsko imenujejo, da je balkanski žandar, ker ona drži Bulgarsko v šahu, da ne nastopa preveč bojevito. Mno-

gokrat bi že bila Bulgarska vpadla v Macedonijo in osvobodila tam svoje brate turškega jarma, da se ni bala, da jo za hrbtom napade Rumunska, ki ljubosumno gleda na rast in procvit Bulgarske. Rumunsko podpira Nemčija, ki ji ni ljubo, da bi se slovanske države na Balkanu ojačile. Zadnje dni so poslale nemške banke trikrat po 5 do 6 milijonov frankov v zlatu Rumunski in poroča se, da je tudi rumunska vlada odredila mobilizacijo.

Turki so 5. in 6. t. m. pobili vse šipe na srbskem in bulgarskem posla-ništvu v Carigradu.

Turčija se je ustrašila mobilizacije vseh drugih balkanskih držav ter je v nedeljo 6. t. m. ob 9. zvečer objavila oficijelno komunike (izjavo), da bo izvedla zahtevane reforme v Macedoniji. Če bo besedo držala je še vprašanje; samih obljub so balkanski Slovani že siti. Že zakon z dne 23. avg. 1880, ki temelji na § 23 berolinske pogodbe, zahteva enakopravnost

Mobilizacija na Srbskem: Srbska kavalerija pri vaji pri Kragujevacu. Po posebni fotografiji za Slov. Ilustrovani Tednik,

Srbija hoče prepovedati vsak lokalni promet med Belgradom in avstrijskim mestom Zemunom, ki leži nasproti Belgrada onostran Save. To pa radi tega, da ne bodo mogli razni nemški židovski poročevalci javljati po svetu raznih lažnjivih in Srbijo sramotečih vesti. Vsako poročilo, ki se odda v vojnem stanju dotična državna oblast cenzurira ali nadzoruje in ker bi jih iz Belgrada nemški lažnjivci ne mogli pošiljati raznim listom Srbe in sploh Slované sramoteča izmišljena poročila, zahajajo ti v avstrijski Zemun, kjer lahko neovirano oddajajo razne brzogave in pisma, hoče srbska vlada to preprečiti. Korak Srbije ni sovražnost napram Avstriji, ampak obraniti se hoče židovskih Nemcev, ki jih je sedaj vse polno v Belgradu.

Srbski ministarski predsednik Nikola Pašić je dejal, da je 85% verjet-

in avtonomijo Macedonije, a Turčija je celih 22 let prezirala ta zakon ter teptala kristjane. Sedaj ko ji teče voda v grlo, obljublja, da uresniči to, kar bi bila morala že pred 22 leti storiti. Turškim obljubam pa nikdo ne veruje, ker ni nikogar, ki bi jamčil, da se izpolni.

Diplomati vseh držav se trudijo, da preprečijo vojno. V Rimu se bojijo, da bo treba prepustiti Balkan balkanskim narodom. Ogrski diplomati menijo, da ni mogoče vojne preprečiti, pač pa je treba napeti vse moči, da se vojna takoj po prvih bitkah konča. Avstro-Ogerski baje ne bo treba poseči vmes ali pa le z enim delom njene armade. Rusija je odredila mobilizacijo ob avstrijski meji ter tako zagrozila, naj se ne vtika v balkanske zmede, sicer Rusija napade Avstrijo. Francoska posreduje, da bi vse velesile skupno postopale ali vsaj Rusija in Avstro-Ogerska.

Mobilizacija na Srbskem: Srbska kavalerija v Belgradu se zbira za odhod na mejo. Po posebni fotografiji iz Belgrada,

nosti, da pride do vojne s Turčijo, kajti Turki bodo raje zaplavali v krvi, kakor pa da bi uvedli zahtevane reforme. Zahteve po izvedbi reform so bile doslej brezuspešne.

Vrhovno poveljstvo vseh armad zoper Turčijo prevzame baje bulgarski kralj Ferdinand, ki si je izbral za pomoč generala Savora, ki je bil že dvakrat vojni minister. Poveljnik severne bulgarske armade bo baje general Ivanov, južne pa general Kutinšev.

Francosko zunanje ministerstvo je posredovalo pri vladah v Londonu, Berlinu, Petrogradu, Cetinju, Sofiji, Belgradu, Rimu, Carigradu in na Dunaju za mir na Balkanu. Posredovanje obsega tri točke: 1. Vele-vlasti se izrečejo zoper vojno na Balkanu. 2. Če izbruhne vojna in zmagajo balkanske države ne smejo pod nobenim pogojem pričakovati, da bi razširile svoje ozemlje in 3. točka se bavi z reformami v Macedoniji. Če velevlasti pritrdijo tem točkam,

je vojna za vsako državo brezupna. Na vsak način se pa izvedejo reforme v Macedoniji in ker izjavljajo vse balkanske države, da se jim ne gre za razširjenje ozemlja, se bodo zadovoljile s to akcijo, če dobe zadostna jamstva, da se reforme izvedejo.

Za Turke nekaj svetega so bili carigrajski psi. Pravijo, da so prišli psi s Turki vred v Evropo in da so bili njih zvesti spremljevalci. Ker v Carigradu psos niso zatirali, so se tako zaplodili, da jih je bilo v vsaki ulici cela tolpa, ki so se potepali in razsajali, da je bilo groza. Bilo je po 80 do 100 tisoč psos po mestu na

Mobilizacija na Srbskem: Srbski vojni minister general Putnik. Po posebni fotografiji iz Belgrada.

ulicah, ki niso imeli gospodarjev. Da so bili ti psi velika nadloga za vse, razume vsak, le Turki niso hoteli uvideti tega. Ko pa so prišli na krmilo Mladoturki, ki so po evropskih mestih študirali, so med drugim odpravili tudi carigrajske pse. Stari Turki so pravili: Kadar v Carigradu ne bodo psi več obljajali meseca, se bo začel podirati polumesec na mošaji Aji Sofiji — Sedaj psi ne lajajo več. Balkanske države se pripravljajo na vojno zoper Turčijo in Bulgari pravijo, da pojdejo naravnost na Carigrad.

Ali bi bila vojna upravičena? Srbska vlada je podala spomenico o grozodejstvih, ki so jih morali pretrpeti Srbi zadnja leta na Turškem. Od leta 1906. naprej navaja spomenica v turški Stari Srbiji 2092 turških zločinov: 436 umorov, 261 poskušanih umorov, 528 roparskih napadov, 229 opustošenj, 31 požigov, 33 nasilstev in posilstev žena in 10 opustošenj cerkva. Da pri takih razmerah narodu zavre kri, je čisto naravno. Zato bo to v resnici narodna vojna. Vanjo ne pojdejo Srbi in Bulgari na komando, temveč iz navdušenja. Bulgari so bili n. pr. že tako razburjeni, da se je njih ministrski predsednik izrazil: bodisi napovemo Turkom vojno, ali pa imamo doma revolucijo.

Zadnja poročila.

Črnogorski poslanik Plamenac je 8. t. m. opoldne dal turški vladi sledečo noto: (poročilo): „Ker Turčija ni izpolnila želj Črnogorce in se ni hotela jasno izraziti o spornih točkah, je Črnagora prisiljena iskati pravice z orožjem.“ — S tem je Črnagora napovedala Turčiji vojno. — Poslanik Plamenac je zapustil takoj Carigrad. Tudi Bulgarska, Srbija in Grška so odpoklicale svoje poslanike. Balkanske države so ravnale po dobro pre-

mišljenem načrtu. Črnagora je prva napovedala vojno in sicer baš na dan 71. rojstnega dne kralja Nikole, katerega so s tem odlikovali. Bulgarija, ki je duševna voditeljica vsega gibanja, je dopustila, da je Srbija prva mobilizirala, a v boju bodo vse složne.

Ker so balkanske države odpoklicale svoje zastopnike, bode v Carigradu in v Turčiji sploh bivajoče Srbe in Črnogorce varovala Rusija, Bulgare Anglija in Grke Francija.

Srbija je dobro pripravljena na vojno, ima 100 milijonov gotovine pripravljene in skupščina je v zadnji seji še dovolila 44¹/₂ milijonov dinarjev za vojno. Prejela pa je in še prejema mnogo darov v denarju in potrebščinah od za vojno navdušenih privatnikov.

Dne 8. t. m. že so bile bulgarske in srbske čete pripravljene in vse na svojem mestu.

Turčija je proglasila 8. t. m. nad Carigradom, Rumelijo in Macedonijo obsešno stanje. Znamenje, da se pripravlja resno na vojno.

Prostovoljcev prihaja dan za dnem več na Balkan. Iz Rusije jih je došlo že nad 10.000, mnogo s Hrvaškega in tudi nekaj Slovencev iz Trsta. Georgijci in Armenci na Kavkazu pa organizirajo prostovoljne oddelke pešce in konjenike, ki po hitro balkanskim Slovanom na pomoč.

Črnagora je bila prisiljena napovedati vojno. Sporov glede črnogorsko-turške meje niso hotele uravnati ne vesele in ne Turčija in torej je morala poseči po samopomoči — po orožju.

Takoj po napovedi vojne so Turki napadli Črnogorce, a so jih ti potisnili nazaj ter prodrli na turško ozemlje. Zavzeli so tri turške vasi Zagorje, Potnik in Lage. Krščansko prebivalstvo je vse prestopilo k njim.

Črnogorci so 9. t. m. napadli trdnjavo Berane ter jo obkolili. Dne 10. t. m. so jo zavzeli Črnogorci ter prodirajo dalje proti Kosovemu polju, kjer se združijo s Srbi.

Dosedaj je priglašanih že 20.000 ruskih prostovoljcev, ki bodo šli Srbom in Bulgarom na pomoč. Med prostovoljci so tudi trije generali.

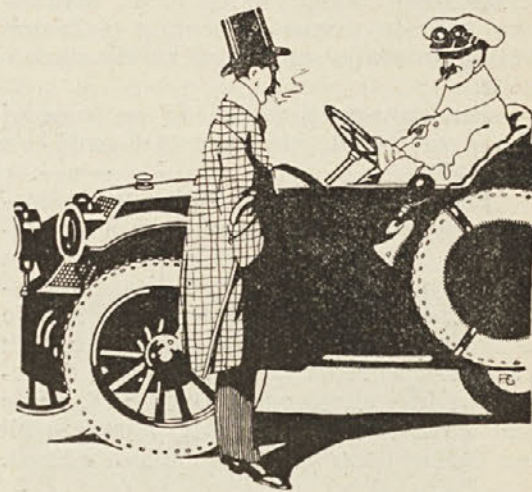
Pedagoški pisatelj in bivši šolski nadzornik Anton Leban.

Ker hoče baje Avstrija zasesti Sandžak, je Rusija poklicala dosedaj že nad 400.000 vojakov pod orožje ter zbrala nad 250.000 vojakov na rusko-gališki meji.

Avstrijski vojni minister je zahteval 8. t. m. 420 milijonov kron in sicer 150 milijonov za mornarico in 270 za armado.

V prihodnji številki priobčimo slov. zemljevid balkanskega polotoka.

Abadie — kotichek.

„Prah na cesti mora biti pač res jako nadežen!“

„O ne, kadim namreč abadie-cigaretne-stročnice ter imam usta vedno sveža!“ —

Pedagoški pisatelj Anton Leban, šolski ravnatelj v pokoju v Komnu — v sežanskem šolskem okraju — na Goriškem. Leban Anton se je porodil dne 30. novembra 1849. l. v Kanalu na Goriškem, kjer je bil njegov oče odlični nadučitelj („Musterlehrer“). — Ko je bil njegov oče Valentin Leban leta 1859. imenovan c. kr. učiteljem na c. kr. normalki — vadnici v Gorici —, preselila se je vsa družina v Gorico in Anton Leban je tam obiskoval c. kr. normalko, realko in učiteljske. V dr. K. Glaserjevi „Zgodovini slovenskega slovstva“, IV. dela, tretjem zvezku, citamo o g. Antonu Lebanu, sledeče:

„Leban Anton (1849) iz Kanala je služil v Medani (v Brdih) 3 leta (od 15. maja 1871) in v Mozirju na Štajerskem (odtod privzeto ime Mozirski) 3 leta, v Ribnici — v slovenjegraškem okraju — 1 leto, v Sežani (na Goriškem) 3 leta in sedaj je v Komnu. — Pisal je mnogo v „Vrtec“ n. pr. „Knjigotiskarstvo“, „Čižek“, „Slavec“ (1877.), „Povračilo“ (1875.); v „Slovenskega Učitelja“: „Kako bi se dalo ljudstvo pridobiti za šolo?“, „Fizika v narodni šoli“. — List „Sola“ je prinesla od njega: „Trobenica“, „Netopir“, „Učiteljski Tovariš“: „O posrednem in neposrednem pouku“, „Popotnik“, „Šolski izprehodi“, „Nekaj statistike o ljudskem šolstvu v Avstriji“. — V šolskih poročilih štirirazrednice v Komnu je priobčil Leban od l. 1881. do 1898. sleherni leto kak primeren spis, namenjen staršem, otrokom ali šoli. Razun tega je tudi marljiv sotrudnik „Slov. Naroda“, „Soče“ in „Edinosti“; v „Ljubljanskem Zvonu“ je tudi priobčil neke malenkosti. — Anton Leban je odlikovan od Njeg. Veličanstva cesarja (dne 30. novembra 1882. l. — ravno ob 33. letnem rojstnem dnevu) z zaslužnim križcem s krono za svoje delovanje na šolskem polju.“

Temu poročilu dr. K. Glaserjeve „Zgodovine slovenskega slovstva“ naj še dodamo, da je bil Anton Leban ustanovitelj prvega slovenskega učiteljskega društva na Primorskem, in to je učiteljsko društvo za „Sežanski okraj“, katero obstoja že okoli 30 let. Bil je njega prvi predsednik, bil je mnogoleten zastopnik učiteljstva v sežanskem ces. kr. okrajnem šolskem svetu in predsednik in poročevalec krajnega šol. sveta v Komnu.

Po nad štiridesetletnem učiteljevanju je bil Anton Leban na svojo prošnjo upokojen 29. julija 1911. l. — Tem povodom mu je minister za bogočastje in pouk podelil avgusta meseca 1911. l. v priznanje njegovega dolgoletnega in jako uspešnega delovanja v službi šole naslov ravnatelja.

— Kmalu po tem odlikovanju je bil Anton Leban zopet odlikovan od c. kr. namestnika v Trstu princa Hohenlohe s častno svetinjo (medaljo) za 40letno zvesto službovanje.

Jubilantu-penzionistu, ki je še sedaj jako čvrst in čil, kličemo: Ad multos annos! —n—

Fran Bohuslav, režiser, igralec in operetni pevec slovenskega gledališča v Ljubljani, je Slovincem že iz prejšnjih sezon priljubljen. Bohuslav je češki Pražan. Zgodaj je začel baviti se z igralsko umetnostjo ter je preživel težke čase pri potujočih družbah. Tu pa se je navadil resne delavnosti in tudi skromnosti. Leta 1899. je že igral v Smichovu pri Pragi, potem je bil član češkega narodnega gledališča v Brnu.

Slov. deželno gledališče v Ljubljani: Gospa Polonica Juvanová, dram. igralka.

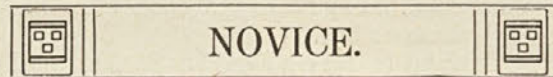
Iz Brna ga je poklical ravnatelj Govékar v Ljubljano, kjer je s svojo vsestransko delavnostjo mahoma pridobil kritiko in tudi vse občinstvo. Zdaj se je vrnil iz Plzni zopet na slovenski oder, kjer je žel kot resen, misleč in vzorno marljiv umetnik največje uspehe. Malo je imelo naše gledališče igralcev, ki bi bili g. Bohuslavu enaki v umetniški ambicioznosti in v bogastvu karakterjev, ki jih zna Bohuslav postavljati na oder v vedno novih variantah v vseh strokah dramatične.

Polonica Juvanová, članica slov. deželnega gledališča v Ljubljani. Gospa Juvanová je že 11 let pri slov. gledališču, par let je bila v zboru, a kmalu je dobila vloge tudi v dramih. V zboru je še sedaj ena najboljših pevk, če tudi je zadnje leta popolnoma pridružena dramskemu osebju. Nastopila je v raznih ulogah, ki je vse dobro izvedla ter je bila kritika v obče jako ugodna. Najboljša njena vloga doslej je pač brezdvomno bila Majda v „Divjem lovcu“, ki jo je predstavljala tako pristno, res pravo našo Majdo, da je dosegla popoln uspeh. Gospe Juvanovi vloge te vrste najbolj pristojajo ker ima jako naravno igro brez vsake afektiranosti ali ponarejene in prisiljene primesi. Upamo, da jo tudi v letošnji sezoni vidimo večkrat v podobnih vlogah in se razvije do popolne umetniške višine v ponos slov. gledališču.

Japonski general Nogi. Splošno pozornost je vzbudila po vsem svetu vest, da si je ob smrti japonskega cesarja general Nogi prerezal vrat in tako izvršil samomor. Časopisje je pisalo na dolgo in

široko o tem dogodku in tolmačilo ta čin Nogija, ki je izza rusko-japonske vojne slavno znan, kot znak vdanosti do svojega cesarja. Pozneje pa se je dognalo, da je po smrti mikada imel državni zbor sejo, v kateri naj se določi, kdo naj, kakor to zahteva stari japonski običaj, v znak splošne narodne žalosti za umrlim cesarjem izvrši samomor. Kocka je zadela baš Nogija, ki se je nemo vdal usodi — ter izvršil potem v svojem stanovanju samomor. Ko je to zvedela njegova žena, se je iz žalosti za možem tudi ona sama sebe usmrtila.

Naša slika kaže Nogija kot takega in sedečega v vozu, ko se vrača od zanj usodopolne seje vladne palače v Tokiju. Ker nimajo na Japonskem fujakerjev kot jih imamo pri nas, vozijo imenitniki delavci — kuliji v posebnih dvokolesnih ročnih vozičkih.

Zadnji opomin! Kdor ne obnovi takoj naročnine, se mu list ustavi.

Upravništvo.

Umetniška razstava v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani se je otvorila v nedeljo 29. sept. Razstava obsega nad 250 del ter jasno priča o velikem napredku naše slovenske umetnosti. Razstava je odprta vsak dan od 8. zjutraj do 6. zvečer. O razstavi še poročamo.

Matica Slovenska svojim p. n. gg. poverjenikom in članom in drugim. Matičine knjige za 1912. leto so že deloma tiskane deloma gre njihov tisk h koncu, a članov se je priglasilo dozdej nenavadno malo. Zato prosi Matica vse mnogoštevilne gg. poverjenike, ki še do zdaj niso pobrali in poslali udnine za tekoče leto, naj to nemudoma store. Enako prosi vse p. n. gg. prejšnje člane, ki ji pošiljajo udnino direktno, naj se je kmalu spomnijo. Vabi pa tudi vse tiste, ki še niso njeni udje, naj pristopijo v krog njenih članov. Udnina znaša letno za Slovence 4 K; za Hrvate 3 K. Plačuje se naprej. Knjižni dar bo zlasti, kar se tiče beletrije, za l. 1912 jako bogat.

Socialna Matica. V Trstu so ustanovili 22. sept. društvo „Socialna Matica“, ki bo imelo svoj sedež v Gorici. Predsednik je dr. Vošnjak v Gorici. Namen „Soc. Matice“ je izdajati znanstvene in poljudno-poučne spise, Pristopnina znaša 2 K, letnina 5 K, za učitelstvo, dijaštvo, kmečki in delavski sloj 3 krone.

Resničen dogodek. Znani francoski pisatelj Clement Vautel pripoveduje v pariškem listu „Matin“ sledečo zgodbo, ki bi se lahko tudi kje drugje pripetila kakor v Parizu.

Po cesti koraka meščan Durand, katerega bi skoro povozil avtomobil. Ves razburjen kriči Durand proti šoferju: „Lopov! Šuft, Morilec!“

Šofer: „Tepec!“ (In šofer pelje naprej s svojim avtomobilom.)

Okoli meščana Duranda se je pa tačas nabrala večja množica drugih meščanov. Poln srda in jeze se obrne Durand proti tej množici ljudi in začne govoriti. „Da, daleč smo prišli v tem prosvitljenem dvajsetem stoletju. Sadove civilizacije in kulture žanjemo sedaj. Niti za čevlji se ne moremo več premakniti od hišnega praga, ne da bi nas smrdeči in puhačoji avtomobil sunil v rebra... Kaj, zlodja, ali smo danes na svetu samo za to, da se dajemo pobijati, povoziti, potlačiti od teh smrdečih vozov? Starci, ženske z otroci v naročju, otroci sami, nihče ni več varen danes na cesti, da ga ne povozijo avtomobil. Tako nas avtomobili silijo v prezgodnjo smrt. Oj ti lopovska banda! Obesiti bi morali vse te šufte!“

Množica zadovoljna mrmra in kliče: „Gospod ima popolno pravico! Škandal se

mora nehati. Da, če bi bila policija kaj vredna —“

Durand pa medtem pogleda na svojo uro. „Zlodja, pol osmih je že. Še svoj vlak bom zamudil.“ In Durand pomigne mimoidočemu avtomobilu: „Hej, šofer, hitro na kolodvor.“ Durand vstopi. In čez dve minuti: „Toda, šofer, vozite vendar bolj hitro. S tako vožnjo ne pridemo nikdar na kolodvor. Vi lezete kakor polž s svojim avtomobilom, kako naj torej pridem ob pravem času na kolodvor?“

„Šofer:“ Prosim, preveč potnikov je na cesti. Paziti moram, da koga ne povozim.“

Durand: „Ah kaj! Sodruga naj se umakne, jaz moram dobiti svoj vlak. Hitreje, hitreje!“

Šofer: „Krući-tirken! Skoro bi povozil staro žensko!“

Slov. deželno gledališče v Ljubljani: Gospa Polonica Juvanová kot Majda v igri „Divji lovec“.

Durand: „Pa naj bolj pazi na sebe! Stara škatla! Hitro, sicer zamudim vlak!“

Nič več se ne pritožujejo nad slabo kavo tiste gospodinje, ki ji pridevajo Kolinske kavne primesi. Kajti tista kava, kateri je pridejana Kolinska kavna primes, je v resnici najboljše in vsakemu ugaja, celo največjemu izbirčnemu. To ni nič čudnega, kajti kava, kateri je pridejana Kolinska kavna primes, se odlikuje s samimi dobrimi lastnostmi, kakor so: izvrsten okus, prijeten vonj in lepa barva. Priporočila vredna pa ni Kolinska kavna primes samo zaradi svoje odlične kakovosti, ampak tudi zato, ker je pristno domače blago. In slovenske gospodinje se dobro zavedajo svoje narodne dolžnosti: kupovati samo domače blago! Slovenske gospodinje kupujejo torej samo izvrstno in pristno domačo Kolinsko kavno primes.

Ponovno opozarjamo p. n. občinstvo na prekoristno življenjsko zavarovanje. Življenjska polica je za vsakogar — posebno pa za družinskega očeta — neprecenljivega pomena. Vsak previden gospodar, ki ne bi rad bil, da bi njegova družina v slučaju njegove pridobitvene nezmožnosti trpela bedo, se bo svojim razmeram za primerni kapital zavaroval. — Kot najkulantnejšo zavarovalnico priporočamo slovansko banko „Slavijo“, pri kateri se je mogoče najceneje zavarovati po najrazličnejših načinih. Za pojasnila naj se vsakdo, ako jih želi, obrne do generalnega zastopstva banke „Slavije“ v Ljubljani, ki mu bo nemudoma postreglo.

Židovsko novo leto in sicer 5673. se je pričelo dne 11. septembra t. l. po našem štetju.

Italijansko-turška vojna. Italija kot Turčija bi radi sklenili mir; Turčija potrebuje svojo vojsko sedaj na Balkanu. Italija pa je itak že preveč žrtvovala v tej za njo tako brezupni vojni ter je z veseljem izrabila zadrego Turčije, da sklene z njo mir. Pretekli teden so se sešli zastopniki obeh držav ter se pogajali radi sklenitve miru. Tripolitanijske prizna Italiji, a v verskem oziru obdrži neomejeno vrhovno oblast turški sultan, Italija plača Turčiji tudi znatno vojno odškodnino, ki ji bo baš prav prišla za novo vojno na Balkanu. Zastopniki so se baje po več dnevih pogajanj zjediniili v vseh točkah mirovne pogodbe ter so se v ponedeljek 7. t. m. vrnili, da poročajo svojim vladam. Če vladi pritrdita njih sklepom, o čem menda ni dvoma, bo že v prihodnjih dneh glede Tripolisa sklenjen mir.

Slov. deželno gledališče v Ljubljani: Franta Bohuslav, dram. igralec in operetni komik.

Gnojite svoja deteljišča in polja za pridelovanje krme! Znano je, da so deteljišča in polja za pridelovanje krme, tako mnogo trpela zaradi lanske suše in zaradi letošnje suhe spomladi, da jih je bilo treba preorati. To je veljalo posebno za ona polja, ki so bila slabo gnojena. Izredno dobro so se pa obnesla, kakor poročajo iz prakse, deteljišča in polja, ki jih redovito gnoje s Thomasovo moko, ki je znana kot najcenejša in najboljša fosforovokislo gnojilo. Poljedelec naj se torej požuri, da nakupi pravočasno Thomasovo moko, ker prihaja pozneje v jeseni toliko naročil, da jo je težko dobiti.

Nauki katastrofe „Titanica“. „White Star Line“ naznanja, da se bo imenoval njen novi veliki parnik „Britanic“. „Britanic“ dobi dvojno podladje, neprodorne oddelke bodo podvojili. Parnik se bo mogel obdržati na vodi, če bi napolnila voda tudi šest oddelkov.

Parnik nasedel s 1500 potniki. S 1500 demokrati iz Jersey Citija na krovu je zavozil na neke pečine one dni parnik „Persus“ v East Riverju, kakih 300 čevljev od 1. Ave., College Point, Queens Borough v New Yorku. Zadel je veliko luknjo, skozi katero je začela vreti voda. Kapitan je bil prisiljen, zasidrati ladjo pri College Point, potniki so se morali po drugih potih vrniti v Jersey City.

V „Narodni Obrani“ v Oseku je v šte. 219. dne 25. septembra t. l. napisal hrvaški pisatelj F. Magjer laskavo notico o „Slov. Ilustrovanem Tedniku“ ter priporoča, da bi si ga naj naročili tudi Hrvati. — Zahvaljujemo se za laskavo priznanje ter bomo posvečali odslej še večjo pozornost bratom Hrvatom in sploh Jugoslovanom, da tako z besedami in s slikami delujemo nato, da se Jugoslovani med seboj čim bolj spoznavamo in zbližujemo.

Ne „stanovanjske obleke“ temveč „stanovske obleke“ (Berufskleider) bi moralo stati v oglasu tvrdke Jellett z Dunaja I. Domgasse 5. V prejšnjih oglasih je bilo vedno pravilno „stanovska oblačila“, a v zadnji šte. nam je tiskarski škrat naenkrat vrnil „stanovanjska oblačila.“ Pogrešek smo sicer kmalu opazili ter ga med tiskom dali popraviti, a v nekaterih izvodih je vendar le ostal pogrešek, kar pa s tem popravljamo.

Menjanje stanovanj pri Angležih. — Angleška zavzema prvo mesto med državami, kjer stanovalci tako pogostoma menjajo svoje stanovanje. Minister John Burns je v svojem govoru omenil, da je od 229.000 članov nekega društva lani premenilo stanovanje nad 150.000 članov. Rekord v seljenju pa ima mesto Melbourne, tam je prišla te dni pred sodnijo neka družina, ki je v 7 letih spremenila stanovanja 57 krat.

Dekle v moški obleki. Poleti je pobegnila neka Antonija Felder s planine Schaden v tirolskih alpah. Sedaj so jo dobili v Bregencu, napravljeno kot moškega. Bila je med tem v več krajih nastavljena kot hlapec, ne da bi jo bili spoznali.

Čudakova smrt. Te dni je umrl v Budimpešti posestnik poslopja, v katerem je tako zvano „Kraljevsko gledališče“. Kljub temu, da je bil milijonar, je živel v najskromnejših razmerah ter se je leta in leta preživljal izključno le s kruhom in sirom. Na smrtni postelji je zbral okrog sebe svoje dediče ter jih je človekoljubno nagovoril: „Želim, da pride za menoj povodenj, da ne morete napraviti mojega premoženja.“ Dasiravno je sedaj precej slabo vreme, vendar ni upati, da bi se mu ta zadnja želja izpolnila, njegovi dediči pa bodo imeli vključ temu priliko napraviti njegovo premoženje, ki znaša 540.000 K v gotovini in 600.000 kron v vrednostnih papirjih ter obsega dragocene realitete.

Zdravi Bulgari. Bulgarska se sme edina ponášati, da je v celi Evropi najbolj zdrava država; ima namreč edino ta največ nad 100 starih stanovnikov. Izmed skupnega števila 4 milijone prebivalcev našleto se je zadnjih 4000 oseb, ki so prekoračile že stoletno starost.

Moderna solnčna gonilna naprava. Po prizadevanju tukajšnjega angleškega konzula v Aleksandriji, v Egiptu se je naročilo iz Londona znan Schumanov solnčni gonilni stroj, katerega bodo postavili v mestu Meadi blizu Kajire. — Ta stroj bode dovažal vodo iz reke Nil v razne napajalne jarke bližnjega ozemlja. Ker so drva in premog tukaj draga za gonilno silo po tovarnah, bodo za naprej dovajali vodo za kmetijska zemljišča samo s pomočjo solnčne toplote. Dosedanji poizkusi so se obnesli vrlo dobro.

Nova iznajdba. Neki Anglež je iznašel nov daljnogled v vojaške svrhe. Z njim se da v poljubni oddaljenosti natančno opazovati vsako gibanje sovražnih čet, a gledalec bo ostal sovražniku skrit. — Tehnične naprave se bodo tako izpopolnile s časoma, da postane vojska sploh nemogoča.

Slovensko sirotišnico ustanovijo naši rajaki v Ameriki.

Da bo vbodoče vojska nemogoča ali da se bo moral način vojskovanja bistveno izpremeniti, so jasno pokazali letošnji angleški manevri. Ti so bili nenadoma in popolnoma nepričakovano odpovedani, ker je postal vsak uspeh iluzoričen. Vojaški zrakoplovci, ki so patrolirali v zraku nad „sovražnima“ armadama, so opravljali svoj posel ogledovanja tako dobro in natanko, da je bila nasprotna armada vselej točno poučena o stanju in vsakem koraku druge armade, da bi se napadeni oddelki nikakor ne mogli vzdržati v svojih postojankah. Pa tudi napadeni so bili o taktiki in premikanju čet napadalcev tako natančno obveščeni, da so se vselej pravočasno umaknili. — Pokazalo se je torej jasno, kako važno vlogo bodo

igrali zrakoplovci vbodoče v vojni. Kakor je uporaba smodnika temeljito izpremenila način dotedanjega vojskovanja, tako ga bo izpremenilo sedaj tudi zrakoplovstvo. Mogočni gradovi so postali po uporabi smodnika odveč, ker niso nudili dovolj obrambe zoper vse razdirajoče krogle topov. In baš tako postanejo vbodoče — ko se zrakoplovstvo izpopolni — sedanje mnogoštevilne in mnogoštevilne armade vojaštva in velikanske vojne

Slov. deželno gledališče v Ljubljani: Franta Bohuslav v igri „Vaclav IV.“ (1. dejanje.)

ladje — vse postane odveč, ker jih bombe iz zrakoplovov lahko uničijo, ne da bi se le mogli braniti. Vsak napad armade na kopnem in vojnih ladij na morju bo postal nemogoč, ker bodo sovražni zrakoplovci sledili natanko vsakemu njihovemu kretanju ter vse pravočasno preprečili, svoje pa pravočasno obvestili o namerah sovražnikovih. Tako bo vojska sama sebe onemogočila in dobro bi bilo, da se to zgodi — kmalu. Odvisno je od tega, kako se bo zrakoplovstvo razvilo in izpopolnilo. Čim prej, tembolje. Sedanji militarizem požre nad polovico vseh državnih dohodkov in vsa ta sredstva se bodo potem lahko uporabljala v gospodarske in kulturne namene. Moti se pa, kdor meni, da potem vojna sploh neha. Ne, vojna bo dobila le drug način. Vojevale se pač menda ne bodo države med seboj, pač pa razredi in stanovi človeštva ter bo zavladal — socialen boj v še hujši meri, kakor divja že dandanes.

Strogost severoameriške naseljevalne komisije se je pokazala zopet v zelo čudni luči. Naseljeniški zakon predpisuje, da se zabrani vstop na ameriška tla vsakemu izseljencu, ki je bil kdaj kaznovan radi zločina, ki kaže moralno zavrženost zločinca. V začetku sept. t. l. se je pripeljal v Ameriko Slovenec Lozo Klisurič, ki je naseljeniški komisiji na vprašanje, če je že bil kdaj kaznovan, odkrito povedal, da je bil pred 15 leti kot 12leten deček kaznovan, ker je v tujem gozdu pobiral suhljad. To je smatrala komisija za zločin ter ni dovolila Klisuriču vstopiti na ameriška tla. V prid mladega moža se je vložila pritožba v Washington, ker to vendar ni zločin, če je tudi prepovedano nabirati v tujem gozdu suhljad.

100letni jubilej smodnišnice. V Sedlicah na Češkem slavi te dni tvornica smodnika svojo stoletnico.

† Japonski general Nogi. Japonski državniki zapuščajo po posvetovanju vladno palačo. Namesto konj jih vozijo „fijakerji“-delavci. (Na vozu na levi strani sedi general Nogi.)

Za kratek čas.

Samopriznanje. Učitelj: „Našteli ste zdaj domače živali: konj, vol, krava, ovca, pes, mačka, eno ste pa pozabili; zmršene dlake je, po prahu in blatu se valja, no, v sosedov vrt rada zahaja. — Kdo je to?“ — Janezek: „To sem pa jaz.“

Po svoje. Katehet (v dekliški šoli): Gospodična Olga — kaj veže ljudi in jih drži po konci v vseh bojih življenja? — Olga: Modre.

Dober izgovor. „Zakaj imaš tako raztrgane čevlje?“ — „Jaz ne morem pomagati, če imajo moja kurja očesa tako prodirajoč pogled.“

Olajševavno. Sodnik: „Da ste kradli, to je zdaj dokazano. Imate še kak izgovor, da se vam kazni zmanjša?“ — Tat: „Drugega ne, kakor to, da je šele dva tedna, kar sem prišel iz ječe.“

V dekliški šoli. Učitelj: „Kaj se učite iz prilike o modrih in nespametnih devicah?“ — Učenka: Da moramo na vsak način pričakovati ženina!“

Značilno. „Ne vem, kaj je z mojim možem, vedno se krega in jaz, ki tako ljubim mir, sem vsak dan bolj hripava.“

Krojač namesto kovača. V Hrastju so imeli kovača, ki se je bil tolikanj pregrešil, da ga je sodišče obsodilo na vešala. Ko to občinski odborniki zvedo, vložijo to-le prošnjo: „Veleslavno sodišče! Zvedeli smo, da ste

Otroška ljubezen. Zdravnik bolniku: Pa otroci bi vendar lahko kaj storili za vas. — Bolnik: O saj plačujejo namesto mene premije za moje življensko zavarovanje.

Redkokdaj. 1.) Ti, kaj pa dela prijatelj Janez. — 2.) O ta je pa že davno umrl. — 1.) Zato ga vidim tako redkokdaj.

Skrbna žena. Ljuba žena, ti mi pa res nikoli ne brskaš po žepih. — Žena: To je znamenje, da te imam res rada in da te nočem imeti pod nadzorstvom. — Mož: Res, a ko bi pregledala moje žepke, bi videla, da so vsi raztrgani.

Galop. Ti, zakaj pa vsaka muzika h koncu vedno igra galop. — No, da prej konča.

Sumljivo. Ta le vdiva je krasna žena, tako črne oči in tako črne lase ima. — Prijatelj: Da, pri tej je vse temno: oči; lasje in — njena preteklost.

Pismo iz letovišča. Draga teta! Tukaj je toliko jagod, da so kar za svinje krmit. Pošljem Ti jih en jerbas...

obsodili našega jedinega kovača na smrt. Ker imamo v vasi tri krojače, izmed katerih bi lahko utrpeli jednega ali dva, prosimo prav ponižno, da obesite kateregakoli izmed krojačev, a kovača nam zopet izpustite, ker ga ne moremo pogrešati!“

Visoka šola človekoljubja. V 36. šte. smo poročali o „Armadi rešitve“ in priobčili sliko njenega prvega generala Wiliama Bootha. Njegov naslednik — njegov drugi sin — Bramwell Booth — namerava ustanoviti v spomin na svojega očeta visoko šolo ali univerzo iz ljubezni do bližnjega, ki bo veljala pet milijonov. Ta šola bo zavod za vzgojo značajev. Moški in ženske, ki bi izšli iz tega zavoda, naj bi služili v zveličavni armadi ter oznanjevali po svetu njene nauke. Zavod bi obstajal iz številnih paviljonov podobnih poslopij, v katerih naj bi se gojenci po skupinah iz raznih dežel pripravljali za svoj poklic. Prirejali bi se izleti v razpote kraje, kjer bi gojenci vso človeško revščino mogli proučevati od blizu. Deviza nove univerze se glasi: Proti revščini in zlobi.

Listnica uredništva.

V Ameriko in drugam. Prosimo oproščenja in potrpljenja, morali smo odložiti radi poročila o balkanskih razmerah. — J. L. v L. Nenaročnikom ne oddajamo slik. Naročite si list in jih dobite po 40 h. — J. K. v C. Le vprašajte, tega Vas ni treba biti sram, saj še mnogi drugi tudi ne razumejo tega ali onega izraza in naloga časopisja je, da pojasni bralcem, česar ne umejo. Radevoljno bomo Vam in vsakomur odgovorili. Ker utegne tudi druge zanimati, odgovarjamo v listnici. Vprašate, kaj je ultimatum, status quo, balkanski žandar in mobilizacija. — Beseda ultimatum izhaja iz latinske besede ultimus t. j. zadnji ter znači zadnjo izjavo oz. zadnjo zahtevo. S to se stavi navadno kratek rok in če nasprotnik ne ugodí v tem času ultimatumu t. j. zadnji zahtevi, se začne vojna — Mobilizacija (t. j. gibanje, premikanje) — Imenujemo pripravo vojaštva za vojno. Rezervisti se pokličejo k vojakom ter se armadni kori spopolnijo in tvorijo se tudi posebni rezervni (nadomestni oddelki). Za mobilizacijo se izdelata poprej mobilizacijski načrt in čim bolj je katera država urejena tem lažje in hitreje ga izvede. V Srbiji se je n. pr. mobilizacija izvedla z običujevanja vredno točnostjo V 24 urah po izdanem ukazu je bilo nad 85 % vseh k orožju poklicanih na svojem mestu, kar znači dobro urejene razmere in veliko navdušenje za vojno. Obenem z mobilizacijo se navadno proglasi tudi obsedno ali vojno stanje in preki sod za dotično deželo ali državo, zlasti ako je nevarnost, da res izbruhne vojna. — Balkanski žandar se imenuje navadno Rumunska, zakaj, smo povedali v današnjem poročilu o razmerah na Balkanu. Prečitajte tam. — Status quo (stanje kakor je) t. j. da naj ostane vse nespremenjeno kakor je. Status quo na Balkanu znači torej, da se ne sme nobena država razširiti in povečati na škodo Turčije ali kake druge države Status quo se označi prav dobro tudi s slovenskim „naprej ne smem, nazaj ne vem.“

Malo zgodovine z Balkana.

Ker bo naše čitatelje gotovo zanimalo in ker je za razumevanje razmer na Balkanu potrebno, bomo priobčili vrsto člankov ter na kratko opisali zgodovino in razvoj balkanskih narodov in držav.

I. Bulgarsko.

Za časa preseljevanja narodov so prišli na Balkan „Slovenci“, kakor so sami sebe nazvali ter so prepodili takratne prebivalce v stari Daciji. Vzhodno-rimski cesarji so imeli z novodošlimi ljudstvi mnogo posla ter so napeli vse moči, da so zastražili mejo bizantinskega cesarstva ob Donavi, da niso vdrli preko nje. Za časa cesarja Herakleja (610—641) pa so preplavili Slovenci celi balkanski polotok. Leta 679. je pa prišel nov rod, neki finski narod, ki ni bil nič soroden s Slovenci, in to so bili Bulgari. Ker so bili bolj bojevit kakor pa Slovenci, so jih kmalu premagali in si jih podvrgli, ker so pa bili Slovenci bolj kulturni kakor pa njih divji gospodarji Bulgari, so se ti navzeli navad in šeg podjarmljenega ljudstva in tudi njih govorico. Iz mešanice finskega in slovenskega jezika se je potem razvil nov

današnji bulgarski jezik in ker je slovanski element prevladal, so postali Bulgari slovanski narod. Njihov vojvoda (kan) Boris se je dal l. 864. od grškega duhovnika krstiti ter je dobil ime Mihael. To je bil prvi bulgarski kristjanski vojvoda. Njegov sin Simon (888—927), ki je bil tudi kristjan, je bil najslavnejši bulgarski vojvoda. Osvojil si je celo Carigrad ter razširil bulgarsko cesarstvo čez Tracijo, Macedonijo, Tesalijo, Albanijo in še čez Donavo. Srbi in Bizantinci so mu morali plačevati tribut. Pod njegovo vladno se je razvil staroslovenski cerkveni jezik in kristjanstvo se je širilo na podlagi narodnega slovenskega (staroslovenskega) jezika. Njegov naslednik Peter (927—969) je bil slab vladar in pod njegovo vladno je začelo razpadati prej tako cvetoče cesarstvo. Zadnji bulgarski cesar Ivan Sisman III. se je moral podvreči turškemu sultanu Muradu III., ki je zmagovito prodiral s turškimi četami na Balkan. In ko so Turki porazili tudi Srbe l. 1389. na Kosovem polju, so uničili docela tudi Bulgarijo, ki ni imela odslej nikakih zaveznikov več.

Pod turško vladno so bili Bulgari do konca 18. stoletja in Turki so postavili v Sofiji svojega posebnega glavarja. Mnogi Bulgari so se poturčili ter prestopili k mohamedanski veri, a veliki del jih je ostalo vključno neznosnim razmeram in velikemu pritisku od strani Turkov zvestih svojemu jeziku in krščanski veri. L. 1767. je nehal bulgarski staroslovenski patriarhat v Orhovi in zavladal je nad Bulgarijo v cerkvenih zadevah carigrajski grški patriarhat. S tem so zgubili Bulgari tudi svojo samolastno staroslovensko cerkev ter prišli pod vpliv in oblast grške vzhodne cerkve.

Bulgarski narod bi bil najbrže v teh žalostnih časih popolnoma izginil v turškem morju, da ga ni rešil neki menih. Na gori Atos je že od nekdaj samostan, kamor hodijo Bulgari na božjo pot in neki tamošnji menih Pajsij je spisal l. 1762. kroniko (zgodovino) bulgarskega naroda ter pokazal svojemu narodu, kako slavno preteklost da ima. Knjiga se je kmalu razširila in vse napolnila z navdušenjem in novim upanjem in začelo se je novo bulgarsko gibanje. (Dalje prih.)